

คำกล่าวปาฐกถาพิเศษ

งาน Sustainability Forum 2025

หัวข้อ “Climate Finance toward SDGs”

โดย นางรุ่ง มัลลิกะมาส รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

วันอังคารที่ 3 ธันวาคม 2567 เวลา 13:30-13:50 น.

- สวัสดีค่ะ ท่านผู้บริหารกรุงเทพมหานครธุรกิจและเครือเนชั่น วิทยากร แขกผู้มีเกียรติ สื่อมวลชนทุกท่าน ก่อนอื่นดิฉันขอขอบคุณกรุงเทพมหานครธุรกิจที่เชิญมาร่วมงาน Sustainability Forum 2025 ซึ่งจัดติดต่อกันมาเป็นปีที่ 5 แล้ว ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้กล่าวปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ Climate Finance toward SDGs เพื่อเน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนของ “การเงินเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” หรือ Climate Finance และเป็นโอกาสที่จะได้เล่าสู่กันฟังถึงสิ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผลักดัน รวมถึงบทเรียนต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานดังกล่าวในช่วงที่ผ่านมา
- ทุกท่านทราบกันดีว่าเงินทุนเป็นหนึ่งในฟันเฟืองสำคัญที่จะช่วยเปลี่ยนผ่านโลกใบนี้ไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม แต่ทว่าข้อมูลจากรายงาน Global Landscape of Climate Finance 2024 ซึ่งจัดทำโดย Climate Policy Initiative (CPI)¹ ชี้ว่า Climate Finance ยังมีน้อยเกินไป มูลค่า Climate Finance ของปี 2022 อยู่ที่ประมาณ 1.5 ล้านล้านดอลลาร์ สรอ. หรือคิดเป็นเพียง 1 ใน 5 ของจำนวนเงินที่โลกต้องการเพื่อการเปลี่ยนผ่าน ซึ่งสูงถึง 7.4 ล้านล้านดอลลาร์ สรอ. ต่อปี ดังนั้น จะเห็นได้ว่า Climate Finance เป็นประเด็นที่ท้าทายมากในระดับโลก และยังคงต้องหาทางจัดการกันต่อไป
- เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ท่านคงจะได้ยินข่าวการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครั้งที่ 29 หรือที่รู้จักในชื่อ COP29 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงบากู ประเทศอาเซอร์ไบจาน ในปีที่ประชุม COP ได้หยิบยกเรื่อง Climate Finance มาเป็นประเด็นหลักในการหารือ โดยพยายามผลักดันให้ประเทศพัฒนาแล้วเพิ่มเป้าการจัดสรรเงินทุน² เพื่อสนับสนุนการปรับตัวของประเทศกำลังพัฒนา โดยเรียกร้องให้ขยับจากระดับปัจจุบันที่ 1 แสนล้านดอลลาร์ สรอ. ต่อปี เป็น 5 แสน - 1 ล้านล้านดอลลาร์ สรอ. ต่อปี แต่ในที่สุดแล้ว COP29 ก็ไปไม่ถึงระดับดังกล่าว โดยบรรลุข้อตกลงการตั้งเป้าจำนวนเงินได้เพียง 3 แสนล้านดอลลาร์ สรอ. ต่อปี ภายในปี 2035 ท่ามกลางความผิดหวังของประเทศกำลังพัฒนาที่มองว่าเป็นจำนวนเงินที่น้อยเกินไปและมองว่าเป้าหมายที่ตั้งเป็นเพียง “ภาพลวงตา” เพราะที่ผ่านมาการจัดสรรเงินทุนเหล่านั้นมักไม่เป็นไปตามเป้าหมายอยู่แล้ว เช่น เดิมที่ตั้งเป้าไว้ว่าจะสนับสนุน climate finance 1 แสนล้านดอลลาร์ สรอ. ต่อปี

¹ The Climate Policy Initiative (CPI) is an independent non-profit research group and international climate policy organization based in [San Francisco, California](#) with other offices worldwide.

² หรือที่เรียกว่า New Collective Quantified Goal on Climate Finance (NCQG)

ภายในปี 2020 ก็ไม่บรรลุจนกระทั่งปี 2022 ซึ่งแปลว่า มีความเสี่ยงที่เงินทุนที่จะได้รับจริงจะยิ่งน้อยลง
ไปอีก

- หากกลับมามองประเทศไทย ก็พบว่าเรายังต้องใช้เงินจำนวน 5-7 ล้านล้านบาท ในการสนับสนุนการ
ดำเนินการด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้ Nationally Determined Contributions
(NDCs) ภายในปี 2030³ อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินไม่ใช่ประเด็นเดียวที่ต้องพิจารณาของประเทศไทย
เนื่องจากยังมีความท้าทายอีกหลายประการจากบริบทเฉพาะตัวที่แตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้ว
ได้แก่
 1. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมียังสัดส่วนธุรกิจที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือ brown อยู่มาก โดย
ภาคอุตสาหกรรมยังพึ่งพาการใช้พลังงานจากถ่านหินและน้ำมันสูงถึงร้อยละ 60 และใช้เทคโนโลยี
แบบเดิม
 2. ไทยมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก
ในขณะที่ขีดความสามารถในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในอันดับท้าย ๆ
รวมทั้งประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอื่น เช่น ฝุ่น PM2.5 และ
 3. SMEs ซึ่งมีจำนวนมากและเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย ส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมปรับตัว
ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงนี้ที่เริ่มเห็นแรงกดดันจากกฎเกณฑ์ในต่างประเทศและ
การตั้งเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกของธุรกิจขนาดใหญ่ แต่ SMEs ก็ยังไม่ค่อยตระหนักถึง
ความเร่งด่วนและความจำเป็นของการปรับตัว นอกจากนี้ SMEs ขาดองค์ความรู้และเงินทุน
จึงไม่สามารถปรับตัวด้วยความเร็วใกล้เคียงกับธุรกิจรายใหญ่ได้
- ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของไทยจึงต้องสร้างสมดุลระหว่างการปรับตัวไปสู่
ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมให้ทันการณ์ กับการจำกัดความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบอย่างฉับพลัน
ในวงกว้างต่อเศรษฐกิจ การดำเนินการจึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมทั้งจังหวะเวลาและความเร็ว โดย
อาจเริ่มจากการปรับเศรษฐกิจสีน้ำตาลเข้มให้เป็นสีน้ำตาลอ่อนก่อน (brown เป็น less brown) และ
สำหรับ SMEs ที่มีความพร้อมน้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ ก็คงต้องเริ่มจากการปรับตัวก้าวเล็ก ๆ ก่อน
แต่เป็นก้าวที่จับต้องได้ในทางปฏิบัติและสามารถขยายผลได้ทั้งสำหรับตนเองและในวงกว้าง
- ที่ผ่านมา ธปท. มุ่งผลักดันให้ภาคการเงินมีบทบาทช่วยให้ภาคเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน
ด้านสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับความท้าทายและบริบทของไทย โดยได้ดำเนินการใน 2 ส่วน คือ
 1. วางรากฐานที่จำเป็นในระยะยาว หรือกำหนด building blocks เพื่อสร้าง ecosystem ให้ภาค
การเงินไทยตอบโจทย์ความต้องการปรับตัวของภาคธุรกิจ และ 2. ผลักดันให้เกิดการเริ่มปรับตัวอย่าง
เป็นรูปธรรม โดยให้สถาบันการเงินนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่สนับสนุนการปรับตัวของภาคธุรกิจที่
ตอบโจทย์บริบทไทย

³ จากงานศึกษาของ Creagy (2023) “Thailand’s Climate Finance Strategy: CFS”

- ส่วนที่ 1 การวางรากฐานที่จำเป็นในระยะยาว (building blocks) ธปท. ได้ออกแนวนโยบายที่กำหนดความคาดหวังให้สถาบันการเงินผนวกมิติด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกระบวนการดำเนินธุรกิจ และจัดทำ Thailand Taxonomy เพื่อสร้างมาตรฐานในการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามระดับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยปีที่แล้ว ธปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำ Taxonomy สำหรับภาคพลังงานและการขนส่ง ส่วนปีนี้อยู่ระหว่างจัดทำ Taxonomy สำหรับภาคเศรษฐกิจสำคัญอื่น ๆ ที่ต้องปรับตัว ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต ภาคก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ ภาคการจัดการของเสีย และภาคเกษตร
- ส่วนที่ 2 คือ การผลักดันให้เกิดการเริ่มปรับตัวอย่างเป็นรูปธรรม ธปท. ได้ร่วมกับสถาบันการเงินซึ่งมีความใกล้ชิดและรู้จักลูกค้า ผลักดันให้มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สนับสนุนเงินทุนให้ภาคธุรกิจปรับตัวอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะลูกค้า SMEs
 - เริ่มต้นด้วยโครงการนำร่องที่เสนอผลิตภัณฑ์สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยพิเศษ ให้กับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกระบวนการเก็บเกี่ยวอ้อย ซึ่งจะนำไปสู่การลดการเผาอ้อยและลด PM 2.5 โดยมี KPIs ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น สัดส่วนอ้อยเผาที่ลดลงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศหรือภูมิภาค ทั้งนี้ ในฤดูกาลที่อ้อยที่ผ่านมา มีการปล่อยสินเชื่อแก่โรงงานน้ำตาลไปแล้ว ประมาณ 1,510 ล้านบาท (ต.ค. 2567)
 - ความสำเร็จจากโครงการนำร่องกับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทำให้เกิดการขยายผลไปสู่วงกว้างเพื่อตอบโจทย์บริษัทไทยให้มากขึ้น ธปท. จึงได้ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ 8 แห่งภายใต้โครงการ Financing the Transition ซึ่งเปิดตัวไปเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2567 โดยออกแบบและนำเสนอผลิตภัณฑ์สินเชื่อและบริการที่ช่วยสนับสนุนให้ภาคธุรกิจปรับกระบวนการดำเนินงานที่มีหรือได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมสูง ไปสู่การดำเนินงานให้มีความเสี่ยงหรือได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมน้อยลง กล่าวคือปรับจาก brown เป็น less brown ให้เกิดผลจริง ครอบคลุมภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยที่มีความจำเป็นต้องปรับตัว เช่น ภาคการผลิต ภาคก่อสร้าง ภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ภาคโรงแรม และตอบโจทย์ SMEs โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในห่วงโซ่การผลิตที่จำเป็นต้องเร่งปรับตัว ซึ่งอาจต้องเริ่มจากก้าวเล็ก ๆ ก่อนโดยมีเงื่อนไขที่เหมาะสมและจูงใจให้ลูกค้าปรับตัวให้เกิดผลจริง และสามารถรองรับลูกค้าที่ต้องการปรับตัวในกิจกรรมคล้ายกันได้
- เป็นที่น่ายินดีที่ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 8 แห่งที่เข้าร่วมโครงการ Financing the Transition ได้ตั้งเป้าสินเชื่อที่จะปล่อยภายในปี 2025 สูงถึง 100,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนการปรับตัวของลูกค้าจาก brown เป็น less brown โดย ณ สิ้นเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ได้อนุมัติสินเชื่อภายใต้โครงการนี้ไปแล้ว ประมาณ 20,000 ล้านบาทในภาคธุรกิจต่าง ๆ เช่น ภาคโรงแรม ภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการผลิต และภาคเกษตร
- หลังเริ่มดำเนินโครงการ Financing the Transition มาได้สี่เดือนเศษ จากการทำงานอย่างใกล้ชิดกับธนาคารพาณิชย์และภาคธุรกิจทำให้เราได้บทเรียนที่สำคัญอย่างน้อย 3 เรื่อง ซึ่งอยากนำมาเล่าให้ทุก

ท่านฟังในวันนี้ เพราะบทเรียนเหล่านี้จะช่วยให้เราปรับแผนการผลักดันโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในระยะต่อไป

- 1. ประการแรก สิ่งที่สำคัญที่สุดในการปรับตัว คือ ธุรกิจเองต้องตระหนักถึงความเสี่ยง**
จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและมีความตั้งใจที่จะปรับตัว ปัจจุบันนี้
ธุรกิจส่วนใหญ่โดยเฉพาะ SMEs อาจยังมองว่าความเสี่ยงดังกล่าวเป็นเรื่องไกลตัว ยังมาไม่ถึง
ยังไม่ต้องทำอะไรก็ได้ แต่ก็มีภาคธุรกิจบางส่วนที่ได้รับแรงกดดันแล้วจากเกณฑ์ต่างประเทศ
และความต้องการของลูกค้าต่างชาติ จนต้องเริ่มปรับตัวก่อน เช่น ภาคโรงแรม
เราเห็นแนวโน้มโรงแรมไทยที่มีความกระตือรือร้นและมุ่งปรับตัวเพื่อให้ได้ Green hotel
certificate มากขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วง 2 ปีข้างหน้าในประเทศไทย
จะเป็นเจ้าภาพจัดงาน GSTC 2026 Global Sustainable Tourism Conference 2026
ที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งความกระตือรือร้นของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลาง ๆ ที่ภูเก็ตถือเป็น
นิมิตหมายที่ดีมาก และอยากเห็นความกระตือรือร้นเช่นเดียวกันในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ด้วย
เพราะในระยะต่อไปแรงกดดันจากเกณฑ์ต่าง ๆ และความต้องการของนักลงทุนและ
ผู้บริโภคจะยิ่งเพิ่มความเข้มข้นและขยาย scope มากขึ้น ตัวอย่างเกณฑ์ต่างประเทศ
ที่จะเข้ามามีผลในช่วง 1-2 ปีข้างหน้า ได้แก่ มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน
หรือ CBAM จากยุโรป CBAM อังกฤษ CBAM ออสเตรเลีย ข้อบังคับยกเลิกการใช้พลาสติก
แบบใช้ครั้งเดียวของยุโรป และกฎหมายสินค้าปลอดการตัดไม้ทำลายป่า (EU Deforestation-free
Regulations: EUDR) เป็นต้น **สำหรับในประเทศไทย ภาครัฐกำลังจะออกใช้ พ.ร.บ.**
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปีหน้า ซึ่งจะกำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซ
เรือนกระจกสูงต้องรายงานข้อมูลคาร์บอนฟุตพริ้นท์และมีแผนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
เพื่อให้ไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในปี 2065 ดังนั้น
แรงกดดันให้เกิดการปรับตัวจะชัดเจนและเข้มข้นขึ้นในอนาคตอันใกล้ การสร้างความตระหนักรู้
ให้แก่ภาคธุรกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง
- 2. ประการที่สอง ธนาकरพาณิชย์ไทยมีความมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการปรับตัวอย่างจริงจัง**
ที่ผ่านมาหากเราคิดถึงธนาकरก็คิดถึงการเงินกู้หรือการช่วยเหลือทางการเงิน แต่จาก
การทำโครงการ Financing the Transition เราพบว่าหลายธนาकरมีการวิเคราะห์เสาะหา
กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพในการปรับตัว แล้วธนาकरได้เข้าไปทำความเข้าใจธุรกิจและ
เข้าใจปัญหาของลูกค้าอย่างใกล้ชิด และพบว่าในหลายครั้งปัญหาอาจไม่ได้อยู่ที่เรื่องเงิน
แต่อยู่ที่การขาดองค์ความรู้หรือขาดเทคโนโลยีที่จำเป็นในการปรับตัว เช่น ต้องการองค์
ความรู้การวัดและวิธีการลดก๊าซเรือนกระจก หรือต้องการเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับธุรกิจ
ของตัวเองในการลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งธนาकरพาณิชย์ได้พยายามแก้ pain ของลูกค้าอย่าง
จริงจัง โดยการไปจับมือกับพันธมิตรไม่ว่าจะเป็นบริษัทเทคโนโลยี หรือผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ
เพื่อให้คำแนะนำแก่ลูกค้าเพื่อให้การเปลี่ยนผ่านเกิดขึ้นได้จริง อย่างไรก็ตาม

แม้ธนาคารพาณิชย์จะทำเต็มที่สนับสนุนลูกค้าทั้งมุมการเงินและนอกเหนือจากการเงินแล้ว แต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ จึงเป็นที่มาของข้อสังเกตประการสุดท้าย

3. **ประการสุดท้าย การจะผลักดันให้ภาคธุรกิจเปลี่ยนผ่านไปได้ยังต้องการมาตรการสร้างแรงจูงใจหรือให้การสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง** ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนของภาครัฐในรูปแบบมาตรการทางภาษีที่สนับสนุนกิจกรรมการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนด้าน green certificate ต่าง ๆ ตลอดจนการสนับสนุนจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะของตนเองแต่รวมไปถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผู้ผลิตในห่วงโซ่การผลิตของตนด้วย เพื่อใช้ในการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน ผู้บริโภค และทางการในต่างประเทศ เพื่อให้ยังสามารถส่งออกไปยังประเทศที่ใช้มาตรการ CBAM ได้ ซึ่งธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีทั้งเงินทุน ความรู้ และเทคโนโลยีสามารถมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งผ่านศักยภาพดังกล่าวไปให้แก่บริษัทในห่วงโซ่การผลิต โดยเฉพาะ SMEs ได้ ซึ่ง ธปท. เห็นว่า model ในลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดการ เปลี่ยนผ่านได้ อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

- ท่านผู้มีเกียรติคะ โดยสรุป สารที่ต้องการเน้นย้ำ คือ เมื่อมองไปข้างหน้าจะมีแรงกดดันให้ภาคธุรกิจเกิดการปรับตัวมากขึ้นจากเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะมีความเข้มข้นขึ้น และภาคการเงินโดยธนาคารพาณิชย์ไทยได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการปรับตัวให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง แม้ว่าสองปัจจัยข้างต้นเป็นตัวผลักดันสำคัญให้ภาคธุรกิจปรับตัวได้เร็วขึ้น แต่คาดว่าจะยังไม่กระจายตัวมากพอ การปรับตัวในวงกว้างในอัตราเร่งที่มากขึ้น คงต้องอาศัยมาตรการสร้างแรงจูงใจหรือมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมจากภาครัฐและภาคเอกชน เช่น บริษัทขนาดใหญ่ที่เป็นหัวขบวนของห่วงโซ่การผลิตมาเป็นแรงหนุนสำคัญ
- ดังนั้น ในระยะต่อไป นอกเหนือจากการพัฒนา building blocks อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ภาคการเงินมีศักยภาพและเครื่องมือที่ช่วยประเมินความเสี่ยงและระบุกลุ่มลูกค้าที่จำเป็นต้องปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธปท. ตั้งใจจะขยายผลโครงการ Financing the Transition โดยร่วมมือกับบริษัทขนาดใหญ่ที่เห็นความสำคัญของการปรับตัวด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อผลักดันบางห่วงโซ่การผลิตให้ปรับตัวจาก brown เป็น less brown ได้ตลอดทั้งห่วงโซ่ โดยมีบริษัทขนาดใหญ่เป็นพลังขับเคลื่อนอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากธนาคารพาณิชย์ เพราะจากบทเรียน 3 ประการที่ดิฉันได้กล่าวไป การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ภาคใดภาคหนึ่งทำคนเดียวไม่ได้ ถึงเวลาแล้วที่ภาครัฐ ภาคธุรกิจโดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่และภาคการเงิน จะต้องมีการร่วมมือที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างครบวงจร ทั้งการออกแบบมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจและองค์ความรู้ การจัดหาเทคโนโลยีการปรับตัวที่เหมาะสมกับธุรกิจแต่ละประเภท ตลอดจนการพัฒนาฐานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึง จึงจะช่วยให้ประเทศไทยเกิดการปรับตัวที่เห็นผลได้จริง เพราะ “การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนคือทางรอด ไม่ใช่ทางเลือก”

ขอบคุณค่ะ